

ROEPING

Serie 'Grondwoorden

Toen ik eind jaren zeventig bij de zusters van moeder Teresa in Calcutta werkte riep de hoofdzuster me op een dag bij zich. 'Colet', zei ze, 'ik denk dat jij roeping hebt.' Ik verschoot van kleur. 'Voor de contemplatieve tak van de orde' voegde ze er aan toe. Ik trok wit weg. Ik? Roeping? Voor de contemplatieve tak van de orde? Een nachtmerrie leek me dat. Ik vroeg me af of ze me niet verwisselde met een van de andere vrijwilligers. Maar nee, ze wist het gewoon. Ik realiseerde me op dat moment dat een roeping alleen door de geroepene gekend, gevoeld en benoemd kan worden. Een missie kan je worden opgedragen, een taak kan je gegeven worden maar een roeping komt van binnenuit. Maar niet alléén van binnenuit. Het woord suggereert dat je geroepen wordt, door iets hoogs, iemand hoog en dat je aan die roep gehoor geeft. Zoals Samuel wordt geroepen door God. Het verhaal leert dat het tijd en inzicht en ervaring kost om de stem van God als zodanig te herkennen. "Hij had de Eeuwige nog niet leren kennen want de Eeuwige had zich niet eerder aan hem bekend gemaakt", zo staat er. Samuel, toch opgegroeid in de tempel, denkt dat Eli hem roept. Het lijkt erop dat de oude man heeft verzaakt hem voor te bereiden op, en in te wijden in zijn bestemming als profeet. Maar het is dan ook geen benijdenswaardige positie om afgezant van God te zijn. Verrassender is dat bij Eli pas de derde keer dat Samuel bij hem komt, het besef doordringt dat het de Eeuwige is die roept. Blijkbaar moet je doorlopend je gehoor scherpen en je bewustzijn scholen want anders worden, zoals bij Eli, niet alleen de ogen dof maar ook de oren doof. Maar eerlijk is eerlijk, de tijdgeest helpt ook niet. Zo staat er in het begin van het verhaal: er klonken in die tijd zelden woorden van de Eeuwige, en er braken geen visioenen door. Schaarste aan woorden van de Eeuwige betekent schaarste aan roepingen; en schaarste aan roepingen betekent schaarste aan visioenen lijkt de tekst te zeggen.

Lange tijd werd het begrip roeping, zoals in het verhaal van Samuel, geassocieerd met uitverkoren zijn voor een religieus leven maar ik zou ervoor willen pleiten het begrip breder te interpreteren

Ik zie roeping als het onontkoombare verlangen je te verbinden aan iets dat boven je uitstijgt. Het is een antwoord op een maatschappelijke behoefte, klein of groot, verheven of alledaags. Het is een antwoord op een roep vanuit de wereld, de roep van een ander mens. Dat maakt meteen duidelijk waarin roeping zich onderscheidt van carrière. Carrière is een antwoord op een roep vanuit jezelf. Op de behoefte aan status, aanzien, macht, geld. Elementen die bij een roeping geen rol spelen. Roeping is het Hier sta ik, ik kan niet anders. Als je geraakt wordt in het diepst van je ziel, is het ondenkbaar dat je daar omheen leeft. Het is geen keuze, het is meer dan een keuze. Het is het besef: hiertoe ben ik op aarde. Dit moet ik doen, hierin komen mijn bestemming en diepste vervulling samen. De eerste vraag van God aan Adam is een roepingsvraag: Mens waar ben je? Wat heb je gedaan met je leven en wat ga je nog doen? Ben je trouw aan jezelf, aan die diepste stem in je?

In het boek 'Dit kan niet waar zijn,' gesprekken met ruim tweehonderd mensen die werken in The City, het financiële centrum in Londen noemen de geïnterviewden hun werk 'soul-destroying', ziel vernielend. Je ziel vernielen is het tegenovergestelde van gehoor geven aan een roeping. Het is niet willen, niet kunnen luisteren naar die diepste stem in je. Die laten overstemmen door je hijgende adem en bonkende hart in een poging de waan van de dag op de hielen te zitten. Niet bepaald de meest gunstige voorwaarden om te ontdekken waartoe je op de wereld bent.

Maar hoe ontdek je dat dan wél? Hoe leg je jouw roeping bloot? Wie dat nog niet weet maar wel wil weten, zo schreef Nietzsche, laat die met de volgende vraag in gedachten zijn leven onder de loep nemen: waar heeft jouw grote liefde tot dusver gelegen. Welke dingen hebben jouw ziel tegelijkertijd verheven beheerst en verrukt? (...)misschien dat hun aard en volgorde een wetmatigheid onthullen: de wet van jouw ware ziel.

Mooi vind ik die drieslag: verheven, beheerst en verrukt. Deze drie woorden samen duiden op het ik- overstijgende van een roeping, het gepassioneerde karakter ervan en het geluksgevoel dat ermee gepaard kan gaan. Soms is er sprake van een langzaam rijpend inzicht, soms van een flitsende openbaring. Een Engelse dichter bezong zo'n gelukkig makend openbaringsmoment als volgt: "Mijn hart was vervuld, zelf nam ik me niets voor, maar dat werd voor mij gedaan; een gelofte mij onbekend werd mij gegeven: dat ik (...)een toegewijde geest moest zijn. Daarop wandelde ik verder in een dankbare gelukzaligheid die ik zelfs nu nog voel."

Het paradoxale is dat roeping gepaard kán gaan met een diep gevoel van geluk – een glimp zien van alles in allen en weten dat jij daar met jouw leven aan bij mag dragen - maar ook pijnlijk en zwaar kan zijn. Hemels en afgrondelijk tegelijkertijd. In het meest extreme geval bekoop je een roeping met de dood. Denk aan Ety Hillesum of de onlangs geëxecuteerde Iraanse journalist Ruholla Zam. Maar dit extreme wordt, denk ik, van weinigen van ons gevraagd. Wat wel van ons gevraagd wordt, is dat we onze ziel behoeden voor vernieling. Ook in onze tijd is het woord van de Eeuwige schaars en zijn de visioenen niet talrijk. Ook wij zijn misschien, zoals Eli, het diepere luisteren ontwend. Wat we op zondagochtend in deze gemeente proberen te doen, met het geluid van de wereld op de achtergrond, is ons gehoor voor onze innerlijke stem te scherpen, ons roepingsbesef te ont-dekken in het leven van alledag. Dat kan een moeizame weg zijn, met hobbels, kuilen en dwaalsporen, het kan een lange weg zijn, misschien moet je er tachtig voor worden, maar het goede nieuws is: er is voor niemand geen roeping. Of Multatuli parafraserend: Het is de roeping van iedere mens mens te zijn. Zonder aanzien des persoons. En dat betekent dat je niet zoals de boer je mond klein maakt en knieën krom buigt en je tenen naar binnen draait maar dat je je hoofd strekt, je blik naar de wereld richt en je oren spitst. Wie of wat roept me? Waartoe word ik geroepen? En omdat de wet van de ware ziel voor iedereen uniek is, is er geen hiërarchie in roeping. De vrouw in een Indiaas leprozendorp die het als haar levenstaak ziet de koeien in de gaten te houden ook al is ze blind, de Afrikaanse presidentskandidaat die zich inzet voor corruptiebestrijding en rechtvaardigheid, de huismeester van het Rijksmuseum die het gebouw met al haar schatten koestert als een geliefde, de leraressen in de tvserie Klassen die zich met ziel en zaligheid inzetten voor hun kinderen, ze hebben allemaal de wet van hun ware ziel gevonden. En jij, weet jij wat de wet van jouw ware ziel is? Dat is een vraag die alleen jij kunt beantwoorden. En of het antwoord klopt kun je afmeten aan de mate waarin jouw roeping je dichterbij de mensen – of zo je wilt God -brengt. Of het de wereld een tikkeltje mooier en lichter maakt.

Sterven zal je ooit. Maar vandaag en godweet morgen kun je leven, doen, zien, iemand voor iemand zijn misschien en het verschil maken, toch, tussen onverwisselbaar uniek en om het even, tussen dood en leven.

Zo moge het zijn.

Colet van der Ven